

HISTORIA CERAMIKI

wykład 1

Bliski Wschód, Egipt

Wydział Inżynierii Materiałowej i Ceramiki

Archeologia

Archeologia – przez szereg wieków była podstawą do przeszłości, do pozostałości zaginionych cywilizacji, do **starożytności**.

Nauką stała się dopiero po wprowadzeniu dla tej wiedzy **właściwych** metod badawczych.

Termin „**archeologia**” pochodzi z **języka** greckiego.

Po raz pierwszy **został użyty** przez greckiego historyka Tukidydesa (~460-404,393 p.n.e.) w dziele „**Wojna Peloponeska**” (431-404 p.n.e.) na **określenie** najdawniejszych **dziejów** Grecji.

Archeologia

Jest **nauką** zajmującą się badaniem **przeszłości** na podstawie wykopalisk.

Archeologia jest **integralną częścią** historii, z **którą** posiada **całkowitą zgodność celów** badawczych natomiast **roźni się** od niej jedynie **szczególnego** typu **źródłami**, uzyskanymi w trakcie wykopalisk i **wymagającymi** stosowania specjalnych metod badawczych.

Archeologia

Archeologia prahistoryczna – dotyczy **okresów**, w **których** nie znane **są** przekazy pisane,

Archeologia protohistoryczna – dotyczy **okresów**, w **których** dzieje jednych **obszarów odzwierciedlają źródła** pisane a innych – tylko **źródła** archeologiczne,

Archeologia **śródziemnomorska** – obejmuje badania nad **kulturą** ludów **zamieszkujących** kraje **śródziemnomorskie**,

Modelowanie ręczne

Modelowanie z wałeczków gliny

Koło garncarskie

Sumerowie – wynalazcy koła garncarskiego,
około 3200 lat p.n.e.

Egipcjanie – 2000-1600 lat p.n.e.

Grecy – około 1800-1600 lat p.n.e.

Tereny Polski – koło dotarło wraz z Celtami

- na Śląsku około III w p.n.e.
- na terenach obecnej Małopolski – około II w p.n.e.

Sumerowie

Sumerowie – mieszkańcy południowej części Mezopotamii. Od IV tysiąclecia p.n.e. do początków III tysiąclecia p.n.e.

Wynalazcy systemu rachunkowego, pisma i **koła garncarskiego**,

Miasta – państwa:

URUK, UR,

LAGASZ, UMMA,

KISZ, NIPPUR,

ESZNUNNA,

Mezopotamia

Naczynia malowane
5500-5000 lat p.n.e.

Suza, ok. 4000-2450 lat p.n.e.
(*Sèvres starożytności*)

Babilończycy

Babilończycy – mieszkańcy środkowej i południowej Mezopotamii w II i I tysiącleciu p.n.e.

Miasta:

BABILON

UR

URUK

Hammurabi – kodyfikator praw

Hammurabi (1792-1750 p.n.e.)
słynny władca. Najbardziej znany z
Kodeksu nazwanego jego imieniem,
spisanego na kamiennych stelach.

Wiedza - tajemnica

*„Niechaj wtajemniczony przekazuje wtajemniczonemu;
niewtajemniczony niechaj tego nie ogląda. Należy to
do spraw stanowiących tabu rzeczy wielkich bogów.”*

abaaan – kamień

a-ba-an

cha-bar-an

(ch)a-ba(r)-an

Asyryjczycy

Asyryjczycy – mieszkańcy północnej części Mezopotamii. Prekursorzy w wynalazkach techniki **oblężniczej**, wznosili monumentalne budowle, posiadali **bibliotekę zapisaną** pismem klinowym.

Miasta:

NINIVA, LARSA,
ASZUR, ESZUNNA
KALCHU, MARI

Państwo Neobabilońskie

Za **czasów** panowania Nabopolassara i jego syna Nabuchodonozora (625-539 p.n.e.) **powstały** imponujące budowle ku czci **Bogów**

Brama Bogini Isztar

Ziggurat Boga Marduka.

Państwo Neobabilońskie

- **Cegły** wypalane !
- Po ugnieceniu gliny w drewnianych formach, **cegły** wypalano,
- Stosowano **cegły zwykłe** i reliefowe,
- **Cegły** szkliwiono i wypalano ponownie,
- Szkliwo /**popiół roślinny** i mineralny, okruchy **kryształu górskiego**/ po stopieniu **ochładzano** i rozdrabniano. Dodawano barwniki mineralne, tak, **że** szkliwa **imitowały** szlachetne i **półszlachetne** kamienie,
- Jako **zaprawę** używano **glinę** z asfaltem,

Brama
Bogini Ishtar
625 - 539
lat p.n.e.

Brama *Bogini Isztar*
625 - 539 lat p.n.e.

Inne ludy Bliskiego Wschodu

Hetyci – mieszkańcy Anatolii (dzisiejsza Turcja) w latach 1650-1200 p.n.e. stworzyli imperium ze **stolicą** w Hattusa,

Fenicjanie – mieszkańcy portowych miast-państw obecnej Syrii i Libanu, rolnicy i handlarze. Produkowali tkaniny barwione **purpurą, szkło**, przedmioty z metali szlachetnych i **kości słoniowej**. **Twórcy** alfabetu.

Persowie – lud, **których** protoplastami byli **Babilończycy**. **Stolicę** Persji – Persepolis – **założył król** Dariusz (522-486 p.n.e.).

Hebrajczycy – przodkowie ludu **żydowskiego**. Ich dzieje spisane **zostały** w Starym Testamencie,

Persja

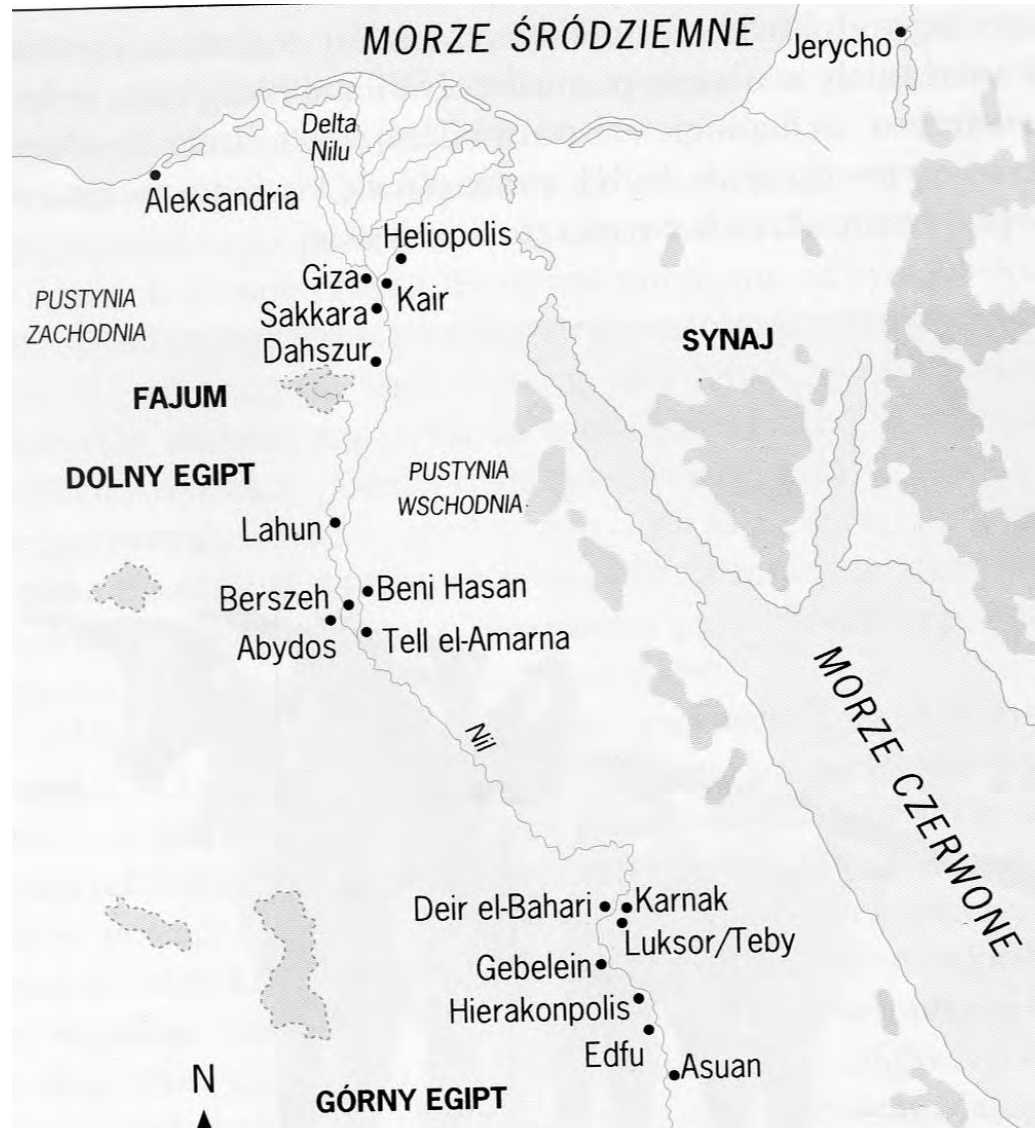
Kolejni władcy kontynuują rozbudowę Państwa Perskiego (Pałac Dariusza I w Persepolis),

Persja

Pochód łuczników /Persepolis/ VI-V w p.n.e.

Cywilizacja egipska – jedna z największych kultur starożytnych

Egipt

Okres predynastyczny – do około 3200 lat p.n.e.

Stare Państwo (3200 – około 2230 p.n.e.)

Średnie Państwo (~2000 – 1750 p.n.e.)

Nowe Państwo (1580 – 1085 p.n.e.)

Rozkwit za panowania

XVIII Tutmozisów (1570-1345)

i XIX Ramzesów (1345-1200)

Egipt

Upadek Egiptu:

525 p.n.e. Persowie

332 p.n.e. Aleksander Wielki

30 p.n.e. Rzymianie

Egipt

Stare Państwo

(3200 – około 2230 p.n.e.)

W czasach Starego Państwa powstały największe piramidy: Cheopsa, Chefrena i Mykerinosa. Piramida Cheopsa zaliczana jest do siedmiu **Cudów Świata**,

Egipt

Średnie Państwo (~2000 – 1750 p.n.e.)

Za czasów Średniego Państwa stolicą są Teby. Od połowy XVI w p.n.e. pogłębia się zależność Faraonów od oligarchii kapłańskiej i powstaje...

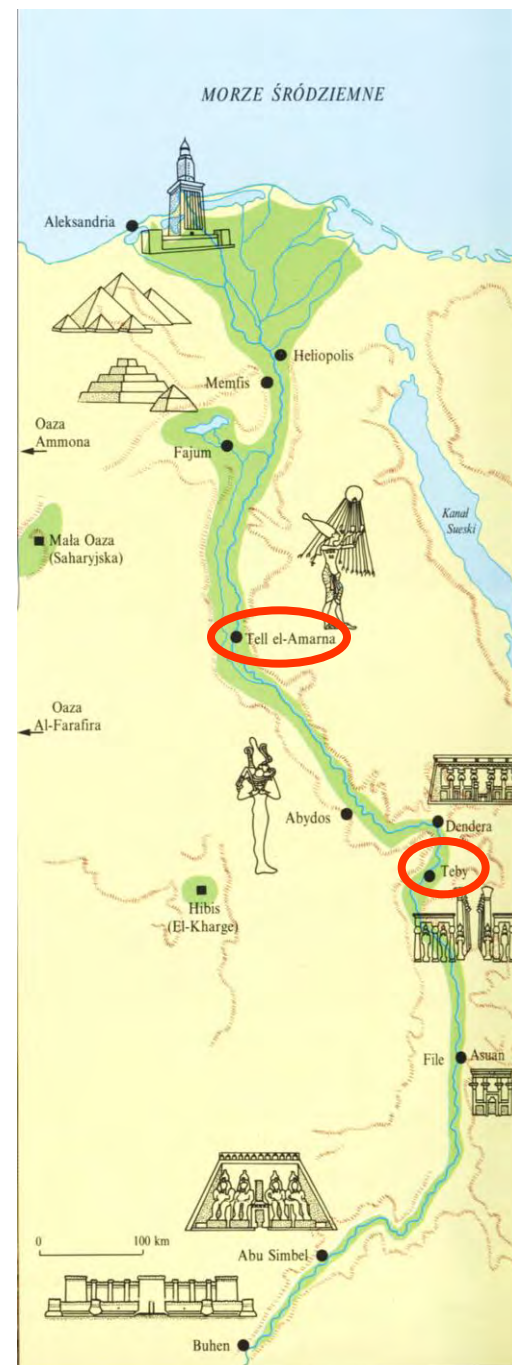
Egipt

...Nowe Państwo

(1580 – 1085 p.n.e.)

W czasach Nowego Państwa następuje silny rozwój terytorialny Egiptu. Państwo na północy obejmuje Syrię, Palestynę i Fenicję a na południu Górną Nubię i Kusz.

Faraon Amenhotep IV – Echnaton wprowadził jednobóstwo – Bóg Aton. Przeniósł stolicę z Teb do Achetaton.

Okres predynastyczny

Okres predynastyczny – do około 3200 lat p.n.e.

- malowanie farbami,
- wyroby malowane w rękę,

Egipt – szkła i szkliwa barwne

Okres predynastyczny – do około 3200 lat p.n.e.

- **przeźroczyste** szkliwa alkaliczne
 - piasek,
 - kreda – CaCO_3 ,
 - potaż- K_2CO_3 (z popiołu roślinnego)
 - barwa – dzięki zawartości związków miedzi,
- **przeźroczyste** szkliwa ołowiowe

Egipt – szkła i szkliva barwne

Szkła i szkliva barwiono głównie związkami miedzi, które w zależności od środowiska (stopnia utlenienia) mogą dawać barwy:

- **Niebieskie** (I), w szkliwach alkalicznych wypalanych w warunkach utleniających zawierających np. wapń,
- **Zielone** (II), w szkliwach zawierających związki ołowiu wypalanych w warunkach utleniających,
- **Czerwone**, gdy wypalanie prowadzone jest w warunkach redukcyjnych, **wówczas** CuO zostaje zredukowany do Cu_2O lub szklivo barwione jest metaliczną miedzią o ziarnach koloidalnych,

Średnie Państwo

Figurki *Uszebti* wchodzące w skład wyposażenia grobu; wg wierzeń egipskich pomagały zmarłym wykonywać prace w zaświatach.

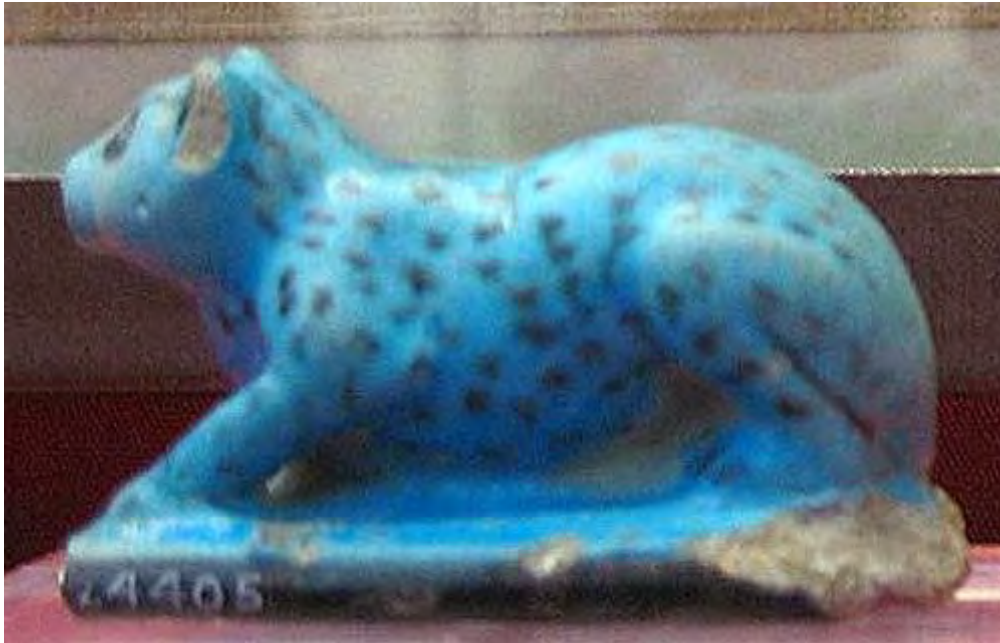
Figurki grobowe *Uszebti* 2040-1640 lat p.n.e.

Średnie Państwo

Szkliwione hipopotamy ok. 2000 lat p.n.e.

Średnie Państwo

Szkliwiony lampart
ok. 2000 lat p.n.e.

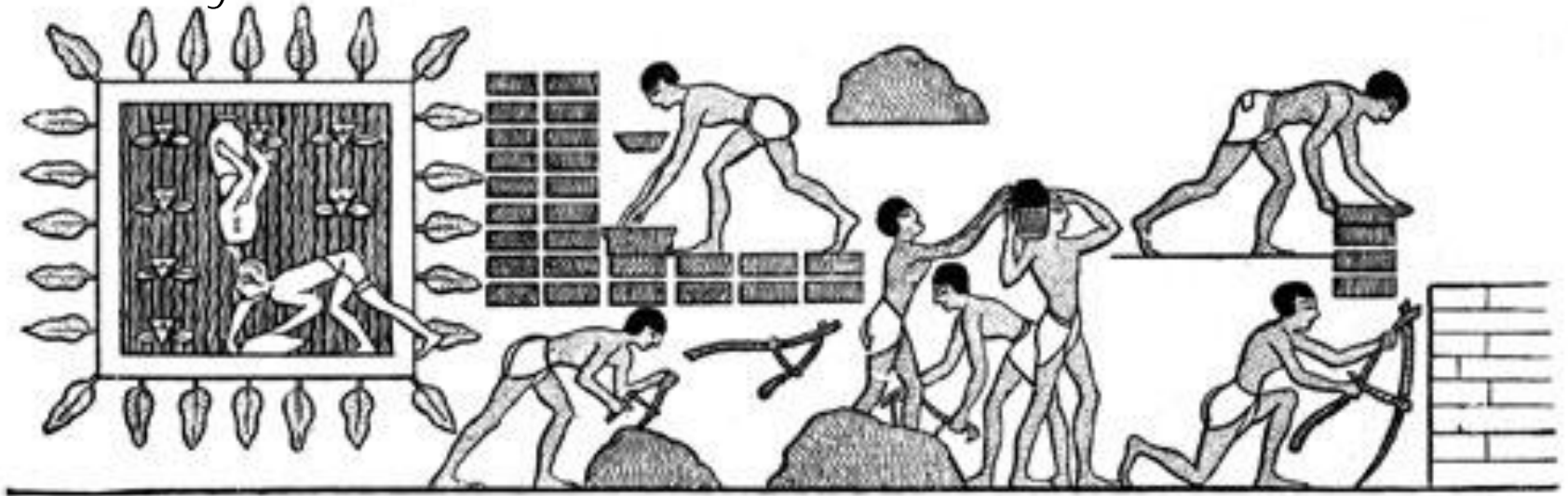

Szkliwiony jeź
Średnie Państwo
XI Dynastia

Okres predynastyczny – ceramika budowlana

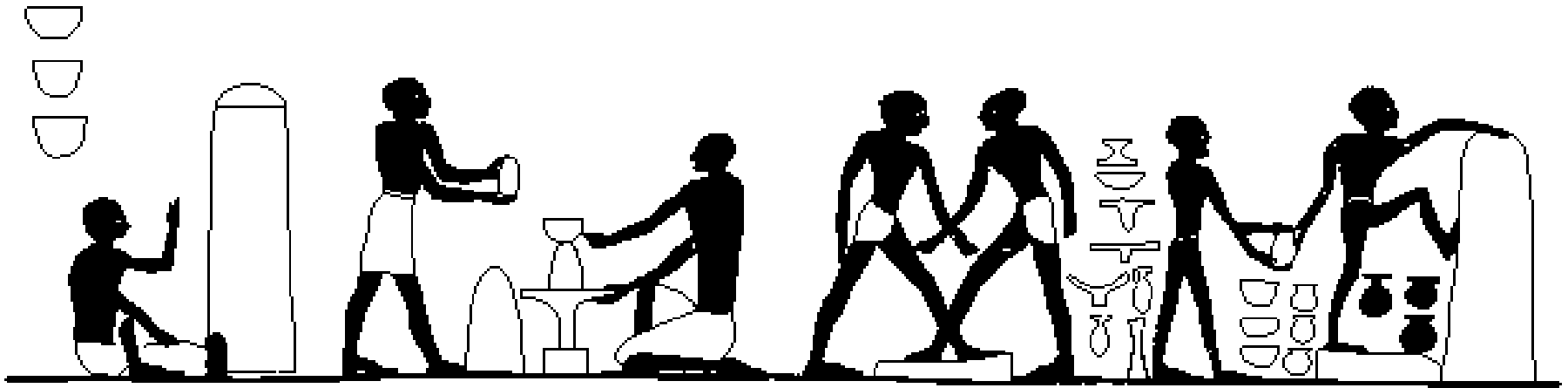
Pierwsze **cegły** wyprodukowano ok. IV **tysiąclecia** p.n.e. .
Cegły egipskie nie **były** wypalane tylko suszone na **słońcu**. **Cegły** z **iłów** nilowych mieszano z surowcami **schudzającymi** tj. z piaskiem, **sierścią** lub **sieczką ryżową**.

Wypalanie **cegieł** wprowadzono dopiero ok. 50 r. p.n.e. za **czasów** Rzymskich.

Produkcja cegieł w Starożytnym Egipcie
1470-1445 p.n.e.

Okres Nowego Państwa

W okresie **Nowego Państwa**, za panowania XVIII Dynastii **Tutmozisów** i XIX Dynastii **Ramzesów** powstają słynne fajanse egipskie pokrywane szkliwem, **głównie** w kolorze niebieskim lub zielonym. Proporcje **wyrobów** były wyszukane, **pełne** elegancji. Z czasem rozszerzono **paletę** barw: **białą**, **żółtą**, **czerwoną**, **brunatną** i **fioletową**.

Okres Nowego Państwa

Niebieskie fajanse egipskie
ok. 1300 lat p.n.e.